

INSTRUMENTAL. A Memoir of madness, medication and music¹**JAMES RHODES**

London, Cannongate Books Ltd., 2014, 275 p.

«Ara sé que la música cura. Sé que em va salvar la vida, que em va donar esperança quan no n'hi havia enlloc més». Aquestes «memòries de música, medicina i bogeria», com se subtitula el text autobiogràfic de James Rhodes, *Instrumental*, són un testimoni cru, colpidor i valent del turment viscut per un nen que ha estat víctima d'abusos sexuals dels cinc anys als deu per part del seu professor de gimnàstica. Un nen indefens i vulnerable que patia en silenci i que no trobava la manera de dir el que li passava perquè, a aquesta edat, no es tenen paraules per expressar aquestes experiències traumàtiques. Un nen confós, dominat i amenaçat per un adult abusador, un nen empresonat per la culpa, la vergonya i l'autoodi tant com per la por i la violència a les quals estava sotmès. I per un entorn adult que no sabia, o no volia, entendre els senyals que el nen enviava, en el sentit que alguna cosa greu li passava a classe de gimnàstica.

James Rhodes és un pianista anglès de renom internacional que explica i conversa amb el públic sobre l'autor de l'obra que interpreta, el que significa per a ell interpretar-la i les emocions que li desperta. El músic té un estil molt personal de fer els seus concerts, un estil que connecta amb un públic més ampli que el públic tradicional de l'anomenada música clàssica.

Durant els anys del seu desenvolupament, va passar un veritable calvari: l'esforç per aparentar ser una persona normal mentre que era conscient de tenir un nucli pertorbat que l'amenaçava de desencadenar la bogeria. L'autor fa servir un estil viu, directe i procaç que té una funció clarament catàrtica. I sempre amb la presència salvadora de la música, que «fa companyia quan no n'hi ha, dóna comprensió quan regna el desconcert, consol quan domina l'angoixa i és una energia pura sense contaminació quan el que queda és una closca buida de destrucció i esgotament».

Als set anys, en ple període d'abusos, escolta per primera vegada la *Chaconne* per a violí solista, en re menor, BWV 1004, de J. S. Bach. Aquesta composició el va commoure de tal manera que va pensar que si aquesta bellesa existia, si algú l'havia poguda compondre, el món no podia ser un lloc tan dolent per viure-hi.

1. Versió en castellà d'Ismael Attrache: *Instrumental: Memorias de música, medicina y locura*. Barcelona, Blackie Books S.L.U., 2015, 288 p.

Després d'una primera etapa d'adult jove en què va tenir un èxit fulgurant en el camp de la publicitat, després d'haver-se casat, d'haver tingut un fill i de dur una vida acomodada i convencional, va patir diverses crisis greus amb episodis freqüents d'addicció a les drogues, de fer-se talls als braços, diversos intents de suïcidi i l'ingrés a dos centres hospitalaris psiquiàtrics. En tot moment queda clara la relació entre els abusos i el seu estat mental, seriosament alterat. Aquesta relació és clara per a l'autor. I també ho és per al lector, perquè l'abús sexual és molt més que un abús, és «una violació feta amb acarnissament que provoca múltiples ferides físiques i psíquiques, tics, trastorns obsessius-compulsius, repressió, ideació suïcida, enèrgics episodis d'autolesions, alcoholisme, drogoaddicció, confusions de gènere, paranoia, desconfiança, trastorns alimentaris...».

L'autor és conscient dels seus sentiments de ràbia, odi i autoodi, i se sent pertorbat i destructiu. Alhora, el veiem intel·ligent i lluitador, i amb un amor indestructible per la música i pel seu fill. La ràbia li explota a dins i, quan sembla que ja ho té tot per ser feliç, entra en una mena de remolí destructiu que malmet les relacions amoroses que li donen estabilitat. I, no obstant això, no el veiem declaradament ressentit, encara que sorprenentment parla molt poc de la mare i mai del seu pare en aquell moment de la infància destrossada pels abusos que va patir. Pare i mare són els grans absents del relat. I aquest silenci fa pensar en el que no pot dir, tal vegada en relació amb els pares que no es van adonar de res i que no el van protegir. Amb els anys, aquell nen, aquell jove que sap com adaptar-se a les situacions, que té una personalitat i unes maneres de fer impostades, aprèn a tenir por d'ell mateix i del mal que pot fer als altres, sobretot al seu fill i a les dones que estima. Hi ha un parell de moments clau que el tornen a precipitar cap al buit quan tot sembla prou estable: el primer és quan el seu fill s'apropa a l'edat en què ell va començar a patir abusos, i el segon, quan la dona amb qui refà la vida, després d'haver-se separat de la primera, l'abandona. Ella vol ser mare però ell no es veu capaç de tenir un segon fill. Viu i sent que té un forat al seu interior que res no pot omplir, un estigma que mai, per molt que faci de bo en aquest món, podrà curar.

Fidel a la seva vocació i passió musical, i com a reconeixement al seu efecte salvífic, Rhodes estructura la seva biografia en capítols/temes musicals. Cada capítol està encapçalat per un tema compost per un dels músics que admira i que interpreta: Bach, Prokofiev, Schubert, Beethoven, Scriabin, Ravel, Xostakóvitx, Bruckner, Liszt, Brahms, Mozart, Chopin, Schumann, Rakhmaninov.

Rhodes comenta cada capítol/tema i la interpretació que en fa el seu pianista preferit, i el relaciona amb el moment de la vida de l'autor, quan el va compondre, els patiments que l'atrapaven, els esforços i la genialitat que posava en marxa per sobreposar-s'hi, la passió per la bellesa creativa i curativa. Així, sabem que Bach va compondre la *Chaconne*, esmentada abans, com una cançó d'amor a la seva dona que acabava de morir, un Bach que

estimava la vida amb passió i que treballava sense parar alhora que estava trencat pel dolor, la pobresa, les penúries diverses i la mort de la dona i d'onze dels seus vint fills.

Hi ha molts aspectes emocionants i impressionants en aquesta estremidora autobiografia que l'autor ha decidit publicar sense amagar noms i denunciant la passivitat d'un entorn sord i incrèdul. L'amor a la música i les ganes de transmetre'l, d'una banda, i la voluntat de denúncia dels abusos infantils que destrossen la vida de les víctimes, de l'altra, són els dos eixos al voltant dels quals es desenvolupa aquest llibre de lectura recomanable, sobretot per als professionals de la salut mental. Els nens víctimes d'abusos senten en silenci culpa i vergonya, i que a la seva vida hi ha hagut una intrusió maligna i confusa que els amenaça l'equilibri mental, que té unes seqüeles que duren i duren que sembla que no es puguin curar mai.

Recensió: Jordi Sala

